

7. М. Лациба, О. Вінніков, Л. Сідельнік, Д. Український. Пріоритети розвитку громадянського суспільства України. – Київ : Український незалежний центр політичних досліджень, 2008 р. – 188 с.

8. Кресін О.В. Громадянське суспільство і держава : шлях до порозуміння і співпраці // Право України. – 2004. – № 3. – С. 18–21.

Лифарь А.О.

студентка,

Полтавський юридичний інститут

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

РУЙНУВАННЯ ІЄРАРХІЧНИХ СТРУКТУР ТА ПОШИРЕННЯ МЕРЕЖЕВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ У СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Однією із прикметних рис сучасного суспільства є глобальні процеси руйнування ієрархічних вертикалей і поширення мережевої організації, які формують новий тип інформаціонального суспільства. Сплеск інтересу до мереж у різних сферах життя суспільства не випадковий, він зумовлений розповсюдженням мережевих структур, які можна виявити будь-де, як стверджує Ф. Карпа – від біологічних організмів до соціальних структур [1]. Мережі були упродовж всього існування не тільки людини, але і світу, проте їх дослідження стали розвиватися відносно нещодавно, що пов'язано зі зміною як виробничої основи суспільства, в якій ієрархічні індустриальні структури стають неефективними, так і співвіднесеною з нею світоглядною еволюцією. З. Бауман узагалі висунув припущення, що сучасна епоха, яку називають постмодерною, є нічим іншим, ніж модерністю, що перебудувалася у мережу [2, с. 127]. Ми в цілому можемо прийняти цю думку, але із застереженням: зміна форми спричинила і зміну сутності, не залишившись лише на рівні зовнішніх виявів. Мережі щільним кільцем охоплюють людство, роблячи окремих особистостей членами нових спільнот різного рівня.

Мережа протиставляється ієрархії як протилежній їй формі. Їх можна представити як «тверду» та «рідку» структури. У загальному вигляді А. Ю. Гіль та Л. А. Коробейнікова визначають такі риси ієрархічної організації: вона є стійкою; створює індуктивний тиск на всі системи, з якими взаємодіє; легко відновлюється; забезпечує послідовний рух інформації; визначає принципи комунікації, дисципліни, субординації; нормує зобов'язання, визначеність компенсацій і покарань, має низький ступінь керованості та високий інформаційний опір, що веде за собою повільне, неадекватне реагування на ситуацію, а також при необхідності відтворення своїх підсистем поглинає велику частку ресурсів всієї системи; сприяє зростанню числа ієрархічних щаблів, що ускладнює рух інформаційних потоків, і, отже, прийняття рішень і дій в режимі реального часу. Відмінність мережевої організації як «рідкої» структури проявляється в пов'язаності та безперервній комунікації; горизонтальної організації – відсутності єдиного

центру, або поліцентричності; включеності, де кожен учасник мережі повинен постійно поновлювати та доводити свою доцільність; рівноправності; відносній відкритості входу – виходу; орієнтації на результат і високу ефективність; мутагенності – адаптивності до змін внутрішнього та зовнішнього середовища; здатності до самоорганізації та саморегуляції; низькій інформаційній опірності [3, с. 107]. Як бачимо, ієрархічна організація стійка, ригідна, контрольована, а мережева – нестабільна, самоорганізована, рівноправна.

Необхідно зазначити, що жодна з цих двох систем не є у цілому кращою чи гіршою. Вони виконують різні функції на різних щаблях розвитку та в різних ситуаціях. Мережевість – не панацея, а лише інструмент, який на даному етапі розвитку суспільства якнайкраще підходить для реорганізації управління та взаємодії.

На думку А. В. Назарчука мережева структура має ряд переваг: гнучкість; можливість встановлювати контакти завдяки прямим зв'язкам; здатність заповнювати проміжки та лакуни; гомогенна структура без центру та периферії; можливість включення нових членів; швидка мобілізація і поширення інформації. Не позбавлена мережа і недоліків, які є продовженням її позитивних рис: безструктурність, варіативність, неможливість контролю, відсутність особистої відповідальності тощо. Ігнорування мережевої побудови значно звужує можливості системи до розвитку; наприклад, відмова у свій час СРСР від самостійних досліджень у сфері інформаційних технологій, які поступово переходили на принцип мережевої побудови, призвела до значного відставання при більш високих стартових позиціях. Отже, сплеск інтересу до мереж зумовлений об'єктивним розвитком суспільства. Ця зміна проявляється і в Україні: наприклад, активне становлення громадянського суспільства є проявом еволюційного руху соціальної структури у бік деієрархізованості. Перехід багатьох функцій від держави до недержавних організацій (наприклад, освіти) – наочний приклад деконструкції ієрархічності, який проявляється у формуванні мережевих організацій.

Дослідник А. Олескін називає такі ознаки мережевої організації: децентралізація, активне співробітництво з агентами поза формальними рамками організації, подолання рамок вузьких спеціальностей і професійних ролей, часткове зняття також кордонів між формальними діловими і неформальними людськими відносинами, «менеджмент без контролю», нова роль неформальних відносин, спонтанне виникнення соціальних мереж [4, с. 347]. Усі ці характеристики вказують на зміни, що відбуваються в мережевій організації порівняно з ієрархічною. Такого роду об'єднання є часткою загального тренду. Горизонтальна організація такого типу водночас використовує загальну тенденцію та формує її.

Отже, сучасний світ загалом та Україна зокрема переживають важливі процеси перебудови його основоположних структур, що виражаються у різних сферах суспільного життя, таких як економічна (формування нової системи управління та виробництва), культурна (поширення маргінальних практик), соціальна (знищення традиційних спільнот і формування нових, заснованих на позатериторіальних принципах), політична (перетворення

політичних партій на іміджеві проекти), міжособистісної комунікації (популярність віртуальних соціальних мереж) тощо. Виклики, перед якими постає людство, вимагають вчасної та адекватної реакції як окремої людини, так і суспільства в цілому.

Список використаних джерел:

1. Карпа Фритьоф. Скрытые связи [Электронный ресурс] / Фритьоф Карпа. – Режим доступа : <http://www.e-reading.ws/book.php?book=91865> (11.04.14). – Загл. с экрана.
2. Бауман З. Индивидуализированное общество [Текст] / Бауман З. – М., Логос, 2005. – 390 с.
3. Коробейникова Л.А. и др. Сетевые структуры в условиях глобализации [Текст] / Коробейникова Л.А., Гиль А.Ю. // Известия ТПУ. – 2010. – № 6. – С. 105–109.
4. Олескин А.В. Биополитика. Политический потенциал современной биологии [Текст] / Олескин А.В. – М., Научный мир, 2007. – Второе издание, переработанное и дополненное. – 508 с.

Панчук І.М.

студентка,

Науковий керівник: Зінько І.Ю.

кандидат історичних наук, доцент,

доцент кафедри правознавства,

Інститут історії, етнології і права

Вінницького державного педагогічного університету

імені Михайла Коцюбинського

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ПРАВОВОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ

Розбудови правової держави та громадянського суспільства в Україні передбачають формування нового, вищого рівня правосвідомості та правової культури населення. Підвищення рівня правових знань, його правосвідомості та правової культури суспільства можливі лише за умов професійно організованого правового виховання та правової освіти у процесі навчання.

Метою статті є аналіз основних цілей та завдань правового виховання в процесі навчання учнів у загальноосвітній школі.

Ступінь наукової розробки даної теми є доволі значним. Варто назвати праці таких авторів, як Б. Андрусишин, А. Гуз [1], Р. Євтушенко [7]. Зокрема Б. Андрусишин, А. Гуз у своїх роботах розглядають питання організації навчального процесу з правознавства у сучасній загальноосвітній школі. Автори висвітлюють форми організації навчання, методи та етапи навчання учнів правознавства в школі. Значна увага приділена правовому вихованню учнів у процесі навчання. У роботах Р. Євтушенко висвітлюється розвиток правової освіти як необхідної умови побудови правової держави.